

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЇ

Метою статті є дослідження дистанційної форми здобуття вищої освіти, особливостей її впровадження під час пандемії та посиленних протиепідемічних заходів, методів підвищення якості навчання та окреслення перспектив подальшого використання новітніх освітніх технологій поза умовами карантину.

Наукова новизна дослідження полягає в необхідності створення комплексної моделі дистанційного навчання, що передбачає вивчення наявної теоретико-методологічної бази, оцінки ресурсного забезпечення та можливостей впровадження новітніх інформаційних технологій.

Методологія. Методологічними підходами на які спирається дослідження є: програмоване навчання (Б. Скіннер, Н. Краудер), сутність якого (лінійного, розгалуженого, змішаного) полягає в послідовному засвоєнні навчального матеріалу, розподіленого на інформаційні модулі з обов'язковим контролем за відпрацюванням кожного, що вирізняє його високу технологічність та інтенсифікацію; проблемно-пошукові та дослідницькі підходи (методика розв'язання проблемної ситуації вимагає інтеграції попереднього досвіду і знання, вибору найбільш раціональних варіантів в результаті творчої діяльності або колективного мозкового штурму та ін.); комплексний підхід, що дозволяє індивідуалізувати процес дистанційного навчання, поглибити процес психолого-педагогічної комунікації та взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу, який організований в спеціалізованому середовищі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

При проведенні дослідження використовувались такі основні теоретичні методи: аналіз літературних джерел, систематизація та узагальнення інформації навчально-методичних матеріалів і наукових праць з проблеми дистанційної освіти та емпіричні – педагогічні спостереження організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання у вищій школі.

Висновки. Проведене теоретичне дослідження дозволило зробити висновки, що починаючи з 2000-х років в Україні розпочата активно досліджуватися проблема дистанційної форми здобуття вищої освіти. Створена потужна науково-методологічна база. Тому вища освіта, в цілому, виявилась готовою до викликів сьогодення і в умовах жорсткого карантину продовжує достатньо успішно проводити онлайн-навчання. В той же час, швидка зміна інформаційних технологій, поява нових засобів дистанційного навчання та інструментарію вимагають швидкого його опанування з метою підвищення якості освіти. До того ж, новітні технології дистанційного навчання дієві не лише в умовах карантинних обмежень, а і при офлайн-навчанні.

Постійного оновлення вимагає програмно-технічне та навчально-методичне забезпечення дисциплін з урахуванням вимог дистанційного навчання, створення електронних навчально-методичних посібників та підручників. Підвищення ІКТ-компетентності студентів та викладачів вимагає організації спеціальних курсів з метою опанування нових інформаційних технологій.

Перспективним є створення української інформаційної платформи з різних галузей знань зі своєю реферативною базою даних. Подальшого дослідження вимагає проблема технологічного забезпечення дистанційного навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, змішане навчання, карантинні обмеження, заклади вищої освіти, освітні технології.

Постановка проблеми. Охоплення всього світу пандемією корона вірусу, тотальні «локдауни» та інші карантинні заходи, запроваджені на державному рівні з метою захисту громадян, змусили освітян миттєво реагувати на виклики суспільства. З метою збереження освітнього процесу на достатньому рівні ЗВО, змушені були вдаватися до пошуку нових, у першу чергу – дистанційних, шляхів викладання дисциплін. Враховуючи той факт, що темпи поширення коронавірусу серед населення України невідомо зростають, а прогнозовані «хвилі» захворюваності у світі, на жаль, підтверджуються, запровадження альтернативних форм навчання у ЗВО є обов'язковою умовою збереження освітнього процесу на період пандемії в цілому.

Загалом, дистанційне навчання у різних його проявах і раніше застосовувалось у ЗВО нашої країни на рівні з іншими інституційними формами: очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева. Посиленню інтересу до дистанційного навчання сприяв і стрімкий розвиток інформаційних технологій, який з року в рік відкриває все нові можливості для його успішного впровадження.

Порядок реалізації дистанційного навчання під час карантину в країні відображений у таких нормативних документах, як Лист Міністерства освіти і науки України №1/9-154 від 11.03.2020 та Законах України «Про освіту» і «Про вищу освіту».

В Україні сьогодні не розроблена єдина систематизована модель дистанційного та змішаного навчання, а запроваджені ЗВО форми викладання в умовах карантину базуються виключно на зарубіжному досвіді та обираються самостійно кожним окремим закладом. Тому, враховуючи затяжний характер пандемії та подальше запровадження державних карантинних заходів в Україні, важливим є дослідження форм організації навчального процесу у ЗВО з метою розробки ефективних моделей викладання дисциплін та оцінювання знань студентів при використанні дистанційних та змішаних форм навчання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (2000), Постанова КМУ Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання (2003), затвердження «Положення про дистанційне навчання» (2004) активізували дослідження українських науковців з цієї проблеми. Захищені дисертаційні роботи таких авторів: Г. Козлакова (2004), А. Мушак (2004), О.Кареліна (2005), В. Жулкевська (2005), О. Хмель (2006), Є. Владимирська (2006), Д.Бодненко (2008), О. Кіріленко (2008), Б. Шуневич (2008), Н. Жевакіна (2009), Г. Яценко (2009), П. Федорук (2009), Р. Шаран (2010), Є. Долинський (2012), Ю. Овод (2012) на сьогодні складають потужну теоретичну базу дослідження дистанційної освіти.

Педагогічну основу вивчення проблеми дистанційного навчання заклали монографії таких авторів: Б. Шуневич (2005); В. Олійник та ін. (2006); В. Биков (2008); К. Гнезділова та С. Касярум (2011); О. Андреев, В. Кухаренко та ін. (2013) та ін.

На основі аналізу публікацій останніх п'яти років відзначаємо достатньо високий інтерес вітчизняних дослідників до проблеми змішаного навчання: К. Бугайчук (2016), В. Кухаренко та ін. (2016), Т. Шроль (2016). Теоретико-методологічні питання сучасної дистанційної освіти розкривають докторські дисертаційні дослідження: І. Бацуровської (2019), Є. Долинського (2019), М. Шишкіної (2016), О. Щербини (2019). Моделі дистанційних форм навчання та особливості їх впровадження запропонували в своїх працях: Р. Горбатюк, Н. Іванькова та О. Рижов (2020), Л. Романишена (2016), А. Стадній (2020), Ю. Третякова (2016) та ін. Новітнім технологіям дистанційного навчання присвятили свої роботи: Ю. Біляй (2018), А. Дудко (2019), О. Головня (2019), В. Концедайло (2018), Л. Лупаренко (2019), С. Процька (2019), І. Слободянюк та ін. (2020), В. Ткачук та ін (2020), В. Хрипун (2019). Питання дистанційної освіти розкрито в працях зарубіжних дослідників: А. Кауе, G. Rumble, К. Harry [9; 10] та ін.

У результаті аналізу інформаційних джерел з'ясовано, що в українській педагогіці створена ґрунтовна теоретико методологічна база дистанційної форми навчання, проте перші наукові праці щодо організації навчання в умовах коронакризи, в основному є тезами конференцій і носять характер наукового обговорення; питання використання її основних засобів, розробки новітніх технологій їхнього застосування досліджені недостатньо.

Метою статті є дослідження дистанційної форми здобуття вищої освіти, особливостей її впровадження під час пандемії та посилення протиепідемічних заходів, методів підвищення якості навчання та окреслення перспектив подальшого використання новітніх освітніх технологій поза умовами карантину.

Методологія. Методологічними підходами на які спирається дослідження є: програмоване навчання (Б. Скіннер, Н. Краудер), сутність якого (лінійного, розгалуженого, змішаного) полягає в послідовному засвоєнні навчального матеріалу, розподіленого на інформаційні модулі з обов'язковим контролем за відпрацюванням кожного, що вирізняє його високу технологічність та інтенсифікацію; проблемно-пошукові та дослідницькі підходи (методика розв'язання проблемної ситуації вимагає інтеграції попереднього досвіду і знання, вибору найбільш раціональних варіантів в результаті особистої творчої діяльності або колективного мозкового штурму та ін.); комплексний підхід, що дозволяє індивідуалізувати процес дистанційного навчання, поглибити процес психолого-педагогічної комунікації

та взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу, який організований в спеціалізованому середовищі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

При проведенні дослідження використовувались такі основні теоретичні методи: аналіз літературних джерел, систематизація та узагальнення інформації навчально-методичних матеріалів і наукових праць з проблеми дистанційної освіти та емпіричні – педагогічні спостереження організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання у вищій школі.

Наукова новизна дослідження полягає в необхідності створення комплексної моделі дистанційного навчання, що передбачає вивчення наявної теоретико методологічної бази, оцінки ресурсного забезпечення та можливостей впровадження новітніх інформаційних технологій.

Результати дослідження. У березні 2020 р. МОН України був надісланий Лист про карантинні обмеження та необхідність розробки заходів щодо забезпечення проведення навчальних занять у ЗВО за допомогою дистанційних технологій та відпрацювання занять відповідно до навчальних планів після нормалізації епідеміологічної ситуації в країні [5]. Таким чином, в усіх закладах освіти фактично була запроваджена змішана форма навчання, яка у подальшому із встановленням нових карантинних обмежень в новому навчальному році (постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 р. № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території зі значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» в редакції постанови від 13.10.2020 р. № 956 та постанова Головного державного санітарного лікаря України від 22.08.2020 № 50 «Про затвердження протиепідемічних заходів у закладах освіти на період карантину у зв'язку поширення коронавірусної хвороби (COVID-19)») стала превалюючою формою навчання у ЗВО.

Загалом же організація освітнього процесу в Україні наразі здійснюється відповідно до постанов місцевих органів влади відповідно до регіональної епідеміологічної ситуації та безпосередньо наказів самих закладів освіти. Через відсутність певних моделей або стандартів реалізації дистанційного навчання у форс-мажорних умовах, переважна більшість закладів освіти наразі практикують змішане навчання, яке представляє собою традиційне з елементами дистанційного [8, 152].

Концепція змішаного навчання фактично існувала вже у ХХ ст. [2, 2]. Його засади були розроблені в 1960-х рр., але до кінця 1990-х рр. для його опису не існувало формальних термінів. Вперше вислів «змішане навчання» (походить від англ. «blended learning») був використаний компанією EPIC у 1999 р., а об'єктом наукового дискурсу в контексті освіти дане поняття стало на початку 2000-х рр. [3, 2]. Для розуміння значення даного поняття корисним є бачення різниці у тлумаченні поняття «змішування» вітчизняними та іноземними джерелами. Так академічний тлумачний словник української мови дієслово «змішувати» визначає як «з'єднувати, поєднувати разом що-небудь різнорідне, готуючи суміш» та «порушуючи звичайний порядок, перемішувати [4]. Згідно з Коротким Оксфордським словником, змішування є процесом формування гармонійного поєднання, злиття [3, 2]. Отже, під процесом змішування розуміється створення певного продукту, що є комбінацією різних компонентів.

Щодо поняття «змішаного навчання» різні автори надавали йому різного значення і у науковому просторі з'явилося кілька десятків його визначень. Є. Смирнова-Трибульська вважала такий вид навчання гібридним, Дж. Мунен називав гнучким, Н. Рашевська – змішаним, а Б. Шуневич – комбінованим навчанням, а Н. Болубаш вважала такі варіанти перекладу синонімами і тлумачила їх як поєднання традиційних форм навчання (очною та заочною) з дистанційним та електронним мережевим [6, 1]. Слід зауважити, що першочергово до поняття «змішане навчання» відносилася не узагальнена педагогічна теорія, а спеціальні методики (гібридні, комбіновані тощо), які розвивалися на рівні з практикою використання електронного та віртуального навчання [3, 2].

Загалом же, на початку 2000-х рр. у зарубіжній літературі фігурували такі визначення даного поняття: поєднання живого навчання та веб-технологій (віртуальний клас, самопідготовка, спільне навчання, потокове відео, аудіо та текст) для досягнення освітньої мети; поєднання різних педагогічних підходів (конструктивізм, біхевіоризм, когнітивізм) для отримання найкращого результату; поєднання технічних засобів навчання з очним під керівництвом педагога; поєднання навчального процесу і реальних професійних завдань для створення гармонійного ефекту навчання і роботи [2, 2].

Протягом останнього десятиліття термін «змішане навчання» застосовувався переважно для позначення технологій, що об'єднують різні форми та методи організації освітнього процесу з інформаційно-комунікативними технологіями (ІКТ). Крім того, в сучасних дослідженнях також можна зустріти поняття «інтегроване навчання», «гібридне навчання», «комбіноване навчання», «мультиметодичне навчання», «відкрите навчання», які також використовуються в контексті «змішаного навчання», а увага науковців фокусується саме на процесі змішування, який може бути інтегрованим, гібридним, комбінованим тощо [2, 1].

«Дистанційне навчання», як вид організації навчального процесу, бере свій початок із середини ХІХ ст. від так званого «кореспондентського навчання» [7, 17]. Але і зараз не має єдиного чітко визначеного його термінологічного тлумачення, однак є значна кількістю понятійних еквівалентів, що з'явилися вже у ХХІ ст. Серед них, наприклад, «викладання на відстані» (в оригіналі – teaching at a distance), «онлайн навчання» (online learning), «ресурсно-орієнтоване навчання» (resource-based learning),

«мережеве навчання» та «Інтернет-навчання» (network learning та Internet-learning), «відкрите навчання» (open learning), «безперервне навчання» (continuous learning), «навчання протягом всього життя» (life-long learning), «змішане навчання» (blended learning), «віртуальне навчання» (virtual learning), «дистанційна освіта» та «дистанційне навчання або викладання» (distance education та distant education, distance learning або teaching), «гнучке навчання» (flexible learning), «комп'ютерне навчання» та «електронне навчання» (computer-based learning та e-learning) й інші [1, 1-2].

Частково перелічені поняття є синонімами, деякі з них є окремими складовими змішаної форми навчання. Загалом же визначень щодо поняття «дистанційного навчання» в науковій літературі також дуже багато і всі вони дещо відмінні, але, узагальнюючи певні схожі риси щодо визначення цього поняття, можна стверджувати, що «дистанційне навчання» є таким видом організації освітнього процесу, який базується на активному використанні сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, взаємодії викладача і студентів шляхом встановлення двобічного зв'язку за різними формами (текст, звук тощо) в синхронному та асинхронному режимі. Крім того, ці технології можуть бути лише елементом навчального курсу або використовуватися самостійно і розповсюджуватись на весь процес навчання, як, наприклад, це відбувається зараз під час пандемії.

На основі проведеного аналізу понятійного апарату дистанційної освіти пропонуємо у вузькому сенсі під змішаним навчанням розуміти цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок, що здійснюється освітніми установами різного типу в рамках формальної освіти, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання, які використовуються для зберігання і доставки навчального матеріалу, реалізації контрольних заходів, організації взаємодії між суб'єктами навчального процесу (консультації, обговорення) та під час якого має місце самоконтроль учня (студента) за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання. У широкому сенсі – це різні варіанти поєднання форм і методів організації формального, неформального, інформального навчання, а також самонавчання, що здійснюються для досягнення особою заздалегідь визначених навчальних цілей зі збереженням механізму контролю за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання [2, 5].

Для вищих шкіл країн Європи дистанційне навчання давно стало повсякденною практикою. Одними з найвідоміших освітніх осередків, що спеціалізуються на дистанційній освіті є Відкритий університет у Великобританії (офіційна назва – The Open University), Національний університет дистанційної освіти (Universidad Nacional de Educación a Distancia) та Центр відкритого навчання в Іспанії (Centro de Enseñanza a Distancia), Відкритий університет Нідерландів (Open University of the Netherlands), Заочний університет міста Хаген (Fernuniversität in Hagen) в Німеччині, Відкритий університет Ізраїлю (The Open University of Israel) та інші.

В Україні дистанційну освіту як самостійний повноцінний метод організації навчального процесу, ЗВО стали використовувати лише із запровадженням урядом країни карантинно-обмежувальних заходів на початку 2020.

Проведене емпіричне дослідження організації освітнього процесу за дистанційною формою навчання у вищій школі дозволило зробити такі висновки.

Існують різноманітні інтернет-платформи для організації дистанційного навчання, які розрізняються особливостями функцій, користування, навігації, проте навчальні заклади не використовують всіх їхніх можливостей. Найпершою платформою, яку почали використовувати заклади вищої освіти стала найпростіша для опанування платформа Classroom, але вона програє іншим за функціональною широтою. Згодом, більшою популярністю серед українських ЗВО стала користуватися платформа Moodle, яка активно використовується європейськими вищими школами. Платформа Moodle має широкі функціональні можливості та зручний інструментарій.

Висновки. Проведене теоретичне дослідження дозволило зробити висновки, що починаючи з 2000-х років в Україні розпочата активно досліджуватися проблема дистанційної форми здобуття вищої освіти. Створена потужна науково методологічна база. Тому вища освіта, в цілому, виявилась готовою до викликів сьогодення і в умовах жорсткого карантину продовжує достатньо успішно проводити онлайн-навчання. В той же час, швидка зміна інформаційних технологій, поява нових засобів дистанційного навчання та інструментарію вимагають швидкого його опанування з метою підвищення якості освіти. До того ж, новітні технології дистанційного навчання дієві не лише в умовах карантинних обмежень, а і при офлайн-навчанні.

Постійного оновлення вимагає програмно-технічне та навчально-методичне забезпечення дисциплін з урахуванням вимог дистанційного навчання, створення електронних навчально-методичних посібників та підручників. Підвищення ІКТ-компетенції студентів та викладачів вимагає організації спеціальних курсів з метою опанування нових інформаційних технологій.

Перспективним є створення української інформаційної платформи з різних галузей знань зі своєю реферативною базою даних. Подальшого дослідження вимагає проблема технологічного забезпечення дистанційного навчання.

References

1. Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Електронне наукове фахове видання*. 2015. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_3_4
Bloshchynskiy I. H. (2015). Sutnist ta zmist poniattia «dystantsiine navchannia» v zarubizhnii ta vitchyzniani naukovii literature [Essence and content of the notion «distance learning» in foreign and national scientific literature]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Elektronne naukove fakhove vydannia – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Electronic scientific professional publication*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2015_3_4.
2. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне наукове фахове видання*. 2016. Том 54. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_54_4_3
Buhaichuk K. L. (2016). Zmishane navchannia: teoretychnyi analiz ta stratehiia vprovadzhennia v osvitnii protses vyshchikh navchalnykh zakladiv [Blended learning: theoretical analysis and strategy of implementation in educational process of higher educational institutions]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia. Elektronne naukove fakhove vydannia – Information technologies and teaching aids. Electronic scientific professional publication*, Vol. 54, 4. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2016_54_4_3.
3. Даниско О. В., Семеновська Л. А. Генеза та сучасний зміст поняття змішаного навчання в зарубіжній педагогічній теорії і практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання. Електронне наукове фахове видання*. 2018. Т. 65. № 3. С. 1-11. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_3
Danysko O. V., Semenovska L. A. (2018). Geneza ta suchasnyi zmist poniattia zmishanoho navchannia v zarubizhnii pedahohichnii teorii i praktytsi [Genesis and modern content of blended learning concept in foreign pedagogical theory and practice]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia. Elektronne naukove fakhove vydannia – Information technologies and teaching aids. Electronic scientific professional publication*, Vol. 65, 3, 1-11. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2018_65_3_3.
4. Змішувати. *Словник української мови. Український тлумачний словник (1970–1980)*. URL: <http://sum.in.ua/s/zmishuvaty>
Zmishuvaty [blend]. *Slovnnyk ukrainskoi movy. Ukrainskyi tлумachnyi slovnnyk (1970-1980) [Dictionary of the Ukrainian language. Ukrainian Explanatory Dictionary (1970-1980)]*. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/zmishuvaty>.
5. Лист Міністерства освіти і науки України №1/9-154 від 11.03.2020 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/03/11/1_9-154.pdf
Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrainy №1/9-154 vid 11.03.2020 [Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine №1/9-154 dated 11.03.2020]. Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/03/11/1_9-154.pdf.
6. Муращенко Т. В. Змішане та дистанційне навчання як спосіб доступу до якісної освіти. *Відкрите освітнє e-середовище сучасного університету. Електронне наукове фахове видання*. 2017. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2017_3_45
Murashchenko T. V. (2017). Zmishane ta dystantsiine navchannia yak sposib dostupu do yakisnoi osvity [Blended and distance learning as a way to access quality education]. *Vidkryte osvittie e-seredovyshe suchasnoho universytetu. Elektronne naukove fakhove vydannia – Open educational e-environment of a modern university. Electronic scientific professional publication*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2017_3_45.
7. Олійник В. В., Биков В. Ю., Гравіт В. О., Кухаренко В. М., Жук Ю. О., Антошук С. В. та ін. Підвищення кваліфікації керівників освіти за дистанційною формою навчання. Київ : Логос, 2006. 408 с.
Oliinyk V. V., Bykov V. Yu., Hravit V. O., Kukharenko V. M., Zhuk Yu. O., Antoshchuk S. V. Et al. (2006). Pidyshchennia kvalifikatsii kerivnykiv osvity za dystantsiinoiu formoiu navchannia [Advanced training of heads of education in distance learning]. Kyiv, Ukraine : Lohos.
8. Стадній А. Моделі дистанційного навчання. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Т. 4. № 29. С. 151-156.
Stadnii A. Modeli dystantsiinoho navchannia (2020). [Distance learning models]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of the humanities*, 4, 29, 151-156.
9. Kaye A., and Rumble G. (2018). Distance Teaching For Higher and Adult Education. London, UK : Routledge.
10. Rumble G., and Harry K. (2018). The Distance Teaching Universities. London, UK : Routledge.

**DISTANCE LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS
DURING A PANDEMIC:
MODERN CHALLENGES AND INNOVATIONS**

The article aims to study the distance form of higher education, the peculiarities of its implementation during a pandemic and enhanced anti-epidemic measures, methods of improving the quality of education and outlining prospects for further use of new educational technologies outside quarantine.

The scientific novelty of the study is the need to create a single systematized model of distance and blended learning, which involves the study of the existing theoretical and methodological framework, assessment of resource provision and opportunities for the introduction of new information technologies of learning.

Methodology. Methodological approaches on which the study bases are: programmed learning (B. Skinner, N. Crowder), the essence of which (linear, branched, blended) is the consistent assimilation of educational material, divided into information modules with mandatory control over the development of each, which distinguishes its high manufacturability and intensification; problem-searching and research methods (solving a problem situation requires the integration of previous experience and knowledge, the choice of the most rational options as a result of personal creative activity or collective brainstorming, etc. A comprehensive approach allows you to individualize the process of distance learning, deepen the process of psychological and pedagogical communication and interaction of distant participants in the educational process, which organizes in a specialized environment with the help of information and communication technologies.

The following main theoretical methods used in the study: analysis of literature sources, systematization and generalization of information of teaching materials and scientific works on the problem of distance education, and empirical pedagogical observations of the organization of the educational process by distance learning in higher education.

Conclusions. The theoretical study allowed us to conclude that since the 2000s in Ukraine started actively explored the problem of distance forms of higher education. It created a powerful scientific and methodological base. Therefore, higher education, in general, was ready for the challenges of today, and in conditions of severe quarantine, continues to conduct online learning quite successfully. At the same time, the rapid change of information technology, the emergence of new means of distance learning and tools require his quick mastery to improve the quality of education. Besides, the latest distance learning technologies are effective not only in quarantine restrictions, but also in offline learning.

The software-technical and educational-methodical providing of disciplines taking into account the requirements of distance learning, creation of electronic educational-methodical manuals and textbooks also requires constant updating. Improving the ICT competence of students and teachers requires the organization of special courses to master new information technologies.

It is perspective to create a Ukrainian information platform in various fields of knowledge with its referative database. Further research is required by the problem of technological support of distance learning.

Key words: distance learning, blended learning, quarantine restrictions, higher education institutions, educational technologies.

Стаття надійшла до редакції 10 листопада 2020 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор А. О. Міненко